

ה מ א ס ף

ה ד ש א ל ו ל ת ק מ ט

ש י ר י ם

לשמועה כי צאה מחסדי שרי עיר באזיל נכבדים ויושניה /
ורב עוז אשר גמלו לאחינו בני ישראל ביום אידם /
ביום קמו אנשים רקים ופוזזים צמדינת עלזאם / ויהרסו
בזדון צתי שרי הארץ וצתי כהניה / ועל צית ישראל שפכו
זעם וחימה / ויחריבו בתיהם / וכל אשר להם בזו / וכאשר
היתה רק נפשותיהם להם לשלל / וזרחו רבים להמלט על
נפשם אל עיר באזיל המהוללה הקרובה להם / אשר אין זה
יושב מצני ישראל / אז החזיקו שריה נכבדים ויושניה ביד העניים
הפשוטים האלה / והחסוס בלל קורתם ; וערוס כסו בנד /
לרעבים ולמאים נתנו די מחסורם / על החולים ועל כל כושל
חסה עינם / על הרה ויולדת השניחו ברוצ חמלה / וכל
מעלליהם העונים האלו זמחו מנטעי אהבת ריעים שבפסח /
כי נזע כסף לא לקחו • ויען מעללים טובים באלה אות הם
על יקרת נפש האדם הננרא בללם / בקשה נפשי להזכיר
הזקה הזאת בתודה ובקול זמרה / ואומר :

בְּטַעֲי שְׁרָה פִּי יְבֹלְלוּ יֹאכְרֵהוּ

בְּטַעֲי נֶפֶשׁ פִּתְחִם לְעַד יִהְיֶה

גַּם אַחֲרֵי בְלֹתָם עוֹד יִתְעַדְנֵהוּ

פִּי חַיִּים הֵם לְזִקְנֵיהֶם יִלְדֻהוּ

באזיל

כג א I 23

(שִׁנָּה)

בְּאֵיזֶל ! אֶת הָעִדּוּת עַל זֹאת בְּאֵרֶץ

יוֹם נִדְחִים מִצָּר בְּךָ מֵצִאוּ עֵזֶר

יֵשׁן אֶהְבֵּת אָדָם אֶל רֹאשׁוֹ נֶזֶר

שׁוּר יִשְׂרָאֵל רֹאִיתָ עֲמֻדָּה בְּבִרְיָן

עַם הִרְחַקְתָּ מִדּוֹר דּוֹר מִבּוֹא אֵלֶיךָ

בִּצָּר לוֹ רֹב רַחֲמֶיךָ עָלָיו נִכְמְרוּ

כֹּחַ יִקְרָה נִפְשָׁנוּ הִרְאֵנוּ דּוֹבִיךָ

אִם אֵין כָּל לָעַם זֶה תֵּת תְּגִמּוּלֶיךָ

יֵשׁ כָּל לֵאל אֶת כָּל יָדָיו יִצְרוּ

הוּא יִשְׁפִּיעַ מִפְּרִי עֲלִילֹתֶיךָ

נִפְתַּלִּי הִרְץ וּוִיזֵל

עַל הָאִפֶּס

לֹא נִוצַרְתִּי וְלֹא נִבְרַאתִי

וְעַד לֹא שָׁמִים וָאָרֶץ הָיִיתִי

בְּהַעֲשׂוֹתָם בָּא עַת מוֹתִי

וּבִשְׂבוּם לְתוֹחוֹ עַת חִירְתִּי

נִסְתַּר מִכָּל עֵין יִכְוֹתִי

אֵין דְּמוּת הַגּוֹף דְּמוּתִי

(שנה)

בין הקרי לב רבתה המחלוקת על אורתי
האהרונים גרשו ממקום שבתי
ויעבירו רוח צח בנהלתי
והראשונים ברוח שמו ביתי
המשכיל יבין כי יודע אותי
הסכל יחפוץ לדעת אותי
שמועו בנים , ובאזניכם הבוא אחותי
ואם תבינו תשימו לאל מלתי .

אהרן האליל .

מסלול השבע

מורד החום (טעראמאצטר / זאראמאצטר)

כל הנופס משלש גדרי הטבע / כדומס לומח וחי /
מתפשטים צרבות החום / וחוזרים ומתכוונים צרבות
הקור . וההתפשטות והתכוונות הלז יוכר יותר לפי רבות חילוף
החום עם הקור / וגם ההבדל הלז מתפעל יותר בתוך נופים
זנים וגגרים מתוך נופים מולקים / כי כאשר נלצן חתיכת כרול
נאש יוסיף על ארכו צעת לבנו יותר מאשר היה לו בתחלה
טרם לבנו / אבל ההשתנות הלז היא מזער מאד ולא יורגש
בחושינו לבד כי אם באמצעות כלי המיוחד לכך הנקרא פיראם
מעטער (פיינער אעמסטר) ו אמנם אלל הנופס זנים הוא
נכר ביותר עד היות הפרש ההתפשטות הלז נראה לעינים /
כי זה ידוע ומפורסם כאשר נקח כלי מים אשר איננו מלא /
ונרתיו על האש / יעלה המים מעלה מעלה עד היותו מלא
על כל גדותיו . — וגם יהיה הנשיון הזה לעד אם נקח כדורי
זכוכית חלולים / ישעו על פני מים קרים / כי כנד המים

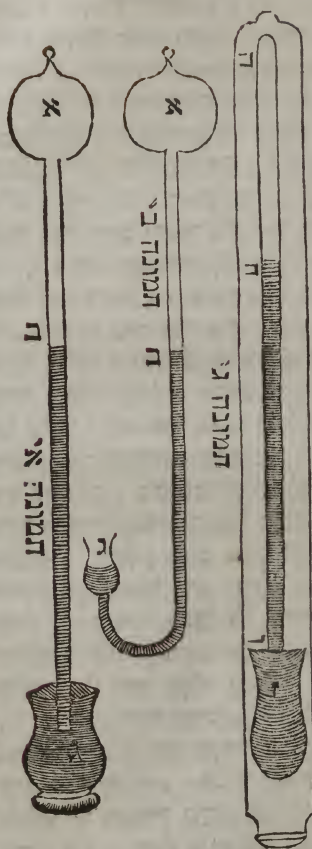
מהם

כג ב 2 23

מהם ויכלכל לשאת כובדם / אולם כאשר ינתנו אל חוק מים
 חמים לא יעמודו על כניו כי אם יללו בכונו עד היסוד /
 וזה הוא לעד שחלקי המים אשר היו מקובלים מהקור / התפשטו
 עתה מהחום ואזדו מעט מכבדוס פטעני לגלמי יכולת עוד
 לשאת כובד הכדורים על פניהם • וההפעליות היותר נראה
 בחום הוא אל האויר / כי כאשר נקח איזה שלחופית נכוחה
 ומתוחה מלא האויר ונקסור פיה ואז נניח אותה במקום קר /
 מתרופף ותתרכך השלחופית מאליה אף אם לא תאבד כלום
 מהאויר המוסגר בתוכה / וכן להיפך אם נקח השלחופית רפופה
 אשר בתוכה סגור רק חלק מעט מהאויר ונקסור פיה ואז
 נניחה במקום חם או אלל התנור חם / נראה בחום איך השלחופים
 תתפח מאליה לאט לאט עד היותה מתוחה מאד ממעט האויר
 הסגור בתוכה / והסבה מזה הוא כי האויר אשר בתוך השלחופית
 יתקמץ ויתכווץ מהתפעלות הקור / לכן יעלה פניה קמטים
 קמטים בהיותה במקום קר / ולהיפך כאשר נניחה במקום חם
 יתפשט האויר יותר מהתפשטותו הטבעית / ע"י התפעלות
 החום על חלקיו / לכן ימלא מעט האויר את כל חלל השלחופית
 וימתיחה בחוזק / עד שלפעמים כאשר יתפשט האויר יותר עדאי
 מרוב החום / באופן שתקען חלל השלחופית מהכיל אותו / תבקע
 השלחופית להוריק האויר / כי קצר הקצץ מהשתרע עוד •
 והתפעליות החום והקור על חלקי האויר היא גם הסבה המיוחדת
 הנודעת לנו להוליד הרוח (עיין בספרי ראשית למודים 30 §) •

אולם כל השנויים האלה המוכרים לא יורגשו ויוכרו כי אם
 בהתחלפות החום והקור / אבל בכל זאת לא נוכל
 להכיר ולהבדיל על ידם מדרגת החום מחום אחר אשר קצת
 חזק ממנו / או מדרגת קור מקור אחר החזק ממנו / ואף
 כי רבה מאד תועלת הידיעה הזאת לנו / כאשר יבא עוד /
 אשר לזה חכמו השכילו והמליאו מחקרי הטבע כלי מיוחד לכך
 אשר נעשה בתחבולות שונות / וזה שמו אשר יקראו לו בורד
 החום (ווארמאמטער / טמראמאמטער) • קארנעלי
 דרעבעל איש עובד אדמה מעיר אלקאמאר במדינת האלאבנד
 הוא היה הראשון אשר מלא התחבולת הזאת לערך לפני שמונים
 שנה

בשופר / כמו (תמונה ב') • והנה אף שהכלי הזה ישתנה
מחד לפי התחלפות החום והקור / מ"מ רבו כמו רבו שגיגות
וחשרונות המעצבות אותו להורות בזמנאס מדרגת התחלפות
החום והקור • כי בנקל נראה למי אשר למד מעט בחכמת
העצב

שנה / וענין עשותו כך
היה / לקח כדור זכוכית
חלול / (תמונה א')
א והדביק בחוכו קנה
זכוכית ב / ונתן בחוכו
מעט מים / ואח"כ הפך
הקנה בפיה הפתוחה א
חור כלי ג מלא מים /
וכעת נפל המים למטה
בחור הקנה עד לערך
ב / ושאר חלק הקנה
עם הכדור מלא מאויר /
וא"כ כאשר יחס האויר
בכדור א / יתפשט
יותר מהתפצלות החום
וידחיק המים בחור
הקנה יותר למטה אל
חור הכלי / וע"כ יכול
המים / ולהיפך כאשר
יתקרר האויר יתכווץ
יותר וישאר א"כ מקום
רקות בחור הקנה לכן
יעלה המים יותר
במקדם / וכמו כן נוכל
לעשות כלי זה כאשר
נכפוף חלק הקנה
הפתוחה למטה למעל

חור מים
השופר /
התפשט
ולת עוד
הר נראה
וכמה
ס קר /
הר כלום
הרפוסה
יה ואלו
החופים
האויר
החופים
קמטים
קום חס
הפעלות
המזוכית
הר גדלי
התקט
וד •
החופות
3) •
כי אם
א נוכל
ה קלט
ואף
עוד
הר לך
מורד
רבעי
למאמר
מונים

(שניח)

עצב / שאויר ישתנה ג"כ ע"י הלחות והיוש / אף אם לא
 ישתנה מדרגת החום והקור / (עיין במאסף לחדש אייר פלס
 האויר) / וינטרך א"כ המים אשר בתוך הקנה לשנות מקומו
 לפי התחלפות לחות ויוש האויר אף אם מדרגת החום יאשר
 בתכונה שזה / לכן באו אחריו מחקרי העצב / ונראש ראשון
 פארענהייט / מושענבראק / דעליל וכדומה ובקלו המסילה
 כל אחד לפי דרכו עד עשומם כלי הלו בלמאש ונדקדוק גדול
 לשער שני החום והקור בדקה מן הדקה * וענין עשומם כך
 הוא : כאשר נקה איוה קנה חלולה (המונה ג') הו ונדבקה
 למטה עם זנננת ז / ונלוק בתוך הזנננת עם הקנה הפתוחה
 לה / מים או שאר דבר נגר / עד שיצמוד המים בתוך הקנה
 לערך מול ח / ומהחלק הרקום הנשאר בתוך הקנה דה נמוץ
 האויר בלמאש גדול / ונסתום גם פי הקנה ה / עד כי לא
 יוכל האויר ללחוץ תוך הקנה או זנננת בשום מקום / אז נראה
 בחוש כי מיד שתתחמם הזנננת / יתפעל המים מהחום הלחץ
 דרך הזנננת / ויתפשט לעלות למעלה מנקודת ח בתוך חלל
 הקנה ויחזיק מקום יותר גדול מאשר היה לו בתחלה / ובהתקרר
 הזנננת / יתקבץ המים בתוך הקנה ויפול למטה מנקודת ח
 לאחזיק מקום יותר קטן ממקום עבשו ; והשנוי הלו יתראה
 תמיד / בין שהי' בתוך חלל הקנה מים / כסף חי / יין /
 יין מזורק יסודי (וויין גייסט) או שאר דבר נגר / יוכר תמיד
 השתנות הלו בתוך הקנה בהחליף החום והקור * אמנם לפי
 תנאים אחרים אשר נודיע / לא נוכל לקחת כל מיני זבים / כי
 המים לא יעמוד מפני הקרח הגדול / ויקפא בתוך הקנה לקרח
 ויהיה לבשם מוזק / מבלתי יכולת לשמור או מתכונת עלותו
 ונפילתו / בהתחלק הקרח עוד או בהתמעטו ; והיין מזורק
 יסודי (וויין גייסט) / יתחמם בנקל ויעלה אבעבועות ויתמוגג
 לאדים וקטורים ברגות חום האויר / ואז גם הוא לא יעמוד
 על משמרתו לעלות או לרדת בהוסיף החום או בהמעטו *
 ונטרך א"כ לבחור מאותו מין נגר אשר לא יקפא בנקל בעת
 הקרח ולא ירתח בנקל בעת החום * לכן היותר מורגל אלנו
 הוא למלאות הזנננת עם חלק מהקנה בכסף חי / כי גם הוא
 יתפעל

יתפעל מהתחלפות החושים והקור / אבל לא יקפא כ"א בהיות
 הקרה נורא מאד אשר לא יודמן אללנו אחד מני חלק / וגם לא
 ירתיב כ"א אלל אש גדול מאוד / וישתנה א"כ תמיד בימי הקרה /
 וגם בימי הקין / אף אם נוסף לחמם האויר יותר מטענו . —
 אולם כל זאת איננו שזה לנו / כי בכדי שזדע מדרגת החום
 והקור או מזה האויר / לאנשי זולתנו אשר איננו אתנו / נצטרך
 לעשות כל הכלים האלו במדה ובחלוקה אחת הסכמית . דהיינו
 שיחלקו כל הקנים ממודי החום על דרך אחד בחלקים שווים /
 עד שנוכל לאמר ד"מ בהתפעלות החום הזה עלה הכסף חי
 בתוך הקנה עד רוס 80 חלקים / ואנשי זולתנו יראו או על
 מודד החום שלשם שיעור עלות הכסף חי / בכדי שיוכלו להכיר
 אם תכונת החום שלשם היא חזקה או חלשה ממנו / וזה הוא
 קשה מאד לצמצם אלל הכלים האלו / כי אם תהיה מדת
 השתנות הכסף חי בשני מודדי האויר תמיד בשיעור שזה /
 יצטרכו הכלים האלו להשתדמות בכמותם ואיכותם בצמזום ובדקדוק
 שזה / כי אם יהיה מדת צננות האחד גדול ממדת צננות
 השנית / או חלל הקנה האחת זר מחלל הקנה השנית / יהיה
 התפעליות החום יותר על צננות הגדולה מהתפעליות החום
 ההוא בעצמו על צננות הקטנה כשיעור עודף הכסף חי בתוך
 הגדולה מבתוך הקטנה / ויצטרך א"כ שיפסע הכסף חי מצננות
 הגדולה בקנה הזר שלו לעלות למעלה בשיעור קטן מהחום /
 יותר ממה שיפסע הכסף חי בצננות הקטנה לעלות למעלה
 בקנה הרחב שלו בשיעור החום היותר חזק / כי כאשר נאמר
 ד"מ שבכמו מדרגת חום ידוע יתפסע הכסף חי חלק עשירי
 יותר משיעורו הראשון / וא"כ אם יהיה בצננות הגדולה מכונס
 מדת עשרה לוגין / יתפסע א"כ מהחום ויחזיק עתה מקום
 לוב אחת יותר ממקומו הראשון / ויצטרך א"כ עלות יותר
 למעלה בתוך הקנה בכדי מקום לוב אחת / ואם בתוך הצננות
 השנית לא יהי' כ"א חמשת לוגין כסף חי / ויוסיף א"כ כעת
 מהתפעלות החום חלק עשירי על שיעורו שהוא רק חצי לוב /
 וגם הקנה שלו עוד רחב מהראשון / ע"כ ימעט שיעור עלות
 כסף חי באותו מדרגת החום עצמו / בתוך מודד החום השני
 עבראשון

מזראשון • — לכן חקרו בנינו והשכילו מחקרי עצמם כל אחד לפי דרכו למלאות גם בחסרון שלו ע"י חיזוק תחבולה / להמציא בו חלוקה הסכמיות אשר על ידה נוכל תמיד לשער ולחשוב מדרגת החוס בעתים ובמקומות שונים אף אם מודדי החוס לא יסוו בזמנא • ויסוד החלוקה הזאת הוא / כאשר תעשה כלי מודד החוס כהך וכמשפט אשר הורחיק / תדבק הקנה עם הזננת עלי לוח עץ (המונה ג') לנלתי חשבר הזננת עם הקנה / ואז תענול הלוח בשלג או קרח נשחק בענין שיכסה השלג או הקרח את כל הזננת עם מעט מהקנה / ותראה עד כמה יפול הכסף חי בתוך הקנה / ובמקום שיעמוד מנכול עוד משיעור הקר שלו / תרשום עלי הלוח באיזה סימן / אשר הוא יקרא נקודת הכפור (גפרירה פונקט) / וכמו כן תענול הלוח שלו עם הזננת בתוך מים פושרים / ונרנה החוס לאט לאט לנלתי תנקע הזנכות / עד ירחיק המים / ותראה כי יעלה הכסף חי בתוך הקנה מעלה מעלה כפי רבות החוס / ובמקום אשר בו יעמוד מעלות יותר מחוס רתיחת המים / תסמן ג"כ באיזה סימן עלי לוח העץ / אשר הוא יקרא נקודת רתיחת המים (זיהרענד וואטר פונקט) • שתי נקודות האלו דהיינו נקודת הכפור ונקודת הרתיחה הן הנה יסוד ומקור מכל מיני חלוקות הסכמיות אלל הכלי שלו / כי שתי המקומות האלו ישערו תמיד את מהכונתם לא יווחו ולא ישנו מצבם לעולם / ותמיד נרדת הכפור בתחלת החורף יקור האויר בכדי שיפול הכסף חי עד נקודת הכפור / וכן תמיד כאשר יחס האויר עד מדרגת חוס רתיחת המים יעלה הכסף חי עד נקודת הרתיחה / ולא יוסיף ולא יגרע עלות כי אם בהוסיף החוס או בהממעטו / ולכן יקרא אותו חלק מהקנה בין שתי נקודות הללו : סלם ההשתנות (טקואל) / (זיטער) / אשר חלקוהו החוקרים לחלקים שונים כל אחד לפי דרכו כאשר נדבר •

החכם ראמור (Reaumur) חלק המקום בין שתי נקודות הנזכרות לשמונים חלקים שווים / והסתיל לספור

לסכור מלמטה למעלה / ורשם נקודת הכפור בסימן נו"ל (ס) /
 ומשם ספר ומנה מעלה עד כי הגיעה נקודת הרתיחה
 לסוף שמונים מעלות • וחכמי שוועדי חלקו המקום בין שתי
 נקודות הנ"ל למאה מעלות ובפרו ג"כ מלמטה למעלה / ויהי'
 ח"כ לפי חלוקתם נקודת הכפור בסימן נו"ל / ונקודת הרתיחה
 לסוף מאה מעלות • החכם דעלילע (Desile) חלק
 המקום הנ"ל למאה וחמישים מעלות / והוא התחיל למנות
 מלמעלה למטה / דהיינו שרשם נקודת הרתיחה בסימן נו"ל /
 וכן ספר מטה מטה בחלקים שוים עד כי הגיעה נקודת הכפור
 לסוף מאה וחמישים מעלות • וכמו כן חלקו עוד אותו חלק מהקנה
 למעלה מנקודת הרתיחה ולמטה מנקודת הכפור / לחלקים
 שווים למעלות הסלם / ובפרו כל אחד לפי חשבונו הראוי לו /
 לדעת על ידו עד כמה יפוג או יעלה הכסף חי בהחוק הקור
 והחם יותר משיעורים הנוגדים • — והנה נמלאו עוד חכמים
 אחרים כמו בערגולי / מושענבראק / לייבניץ / גייטאן
 וכדומה אשר שנו את הפקידם לטעות חלוקות שונות אשר
 אמנם אין בו מועיל יותר • אמנם החכם פֶּאָרענהייט המציא
 תהנולה חדשה / הוא אשר צלל ע"פ הנסיון שכאשר נערב
 שלג או קרח נשחק עם מלח סאלמיאקי / יתקרר האויר
 בתערובות הלו יותר מאשר היה בתחלה בתוך השלג או קרח
 בלי תערובות / ויחויב ח"כ שיכול הכסף חי בתוך הקנה כאשר
 נעבדה בתוך התערובות הנ"ל עוד למטה מנקודת הכפור / וכן
 בעיד הנסיון / שנכל הכסף חי למטה מנקודת הכפור בכדי
 שיעור $\frac{8}{45}$ מכל הסלם / עד שאם נחלוק הסלם בין נקודת
 הכפור לנקודת הרתיחה למאה ושמונים חלקים / יפול הכסף
 חי למטה מנקודת הכפור בכדי שיעור ל"ב חלקים • וכאשר
 מלא החוקר הנ"ל שגם מקום הנפילה הלו יעמוד תמיד על
 משמרו לא יוסיף ולא יגרע בשיעור קור התערובות הלו /
 לכן התחיל הוא למנות ממקום הזה וקראו בשמו בנקודת
 הקרח המלאכתית (דער קינסטליי גֶרִיֶה־פּונקט)
 וסמנו עם נו"ל / ומשם ספר מעלה מעלה עד הגיעו בסוף
 ל"ב מעלות לנקודת הכפור / והסמין אותו במספר ל"ב /
 וכן

וכן עלה עוד במספרו עד הביעו בנקודת הרתיחה לבוק
ר"ב מעלות .

ואתה ידידי הקורא! עיניך לנוכח יצטוו בכל הדרכים האלה
ובכל שנוי המחלוקות הנזכרים / נוכל בנקל לחשוב
ולזהריר מעלות מודד החום האחד לפי מספר המעלות ממודד
החום האחר כפי ערך השתנות מחלוקותיהם / אף אם לא יסוו
בכמותם . ד"מ החכם ראב"ד חלק הסלם בין נקודת הכפור
לנקודת הרתיחה לשמונים חלקים / וחכמי שוועדי חלקוהו
למאה חלקים / ויהי' א"כ ד' מעלות ראב"ד שוים לחמשה
מעלות מחכמי שוועדי / והחכם פארענהייט חלק הסלם בין
נקודת הקרח המלאכת לנקודת הרתיחה לר"ב מעלות / וסגור
א"כ ממנו ל"ב מעלות מנקודת הקרח המלאכת עד נקודת
הכפור וישארו ק"פ מעלות / ויהי' א"כ ערך מעלות
פארענהייט / למעלות ראב"ד כערך 80 ל 180 או ארבע
מעלות ראב"ד שוים לתשעה מעלות פארענהייט / ומה
חקים על השאר .

אך על זה חזיר עוד / כאשר יותן מדרגת החום
לפי מעלות פארענהייט / ונראה לשערה לפי
מעלות ראב"ד / נערך בתחלה תמיד לגרוע ממעלות
פארענהייט ל"ב מעלות כנוכח לעיל / ואז נעריך את זה
לעומת זה כמשפט אשר הראית . וכן להיך כאשר יותן
מדרגת החום לפי מעלות ראב"ד ונראה לשערה לפי
מעלות פארענהייט / נעריך בתחלה מעלות אלו לעומת
אלו ועל המספר היוצא נוסיף עוד ל"ב מעלות / ואז
נגיע למבוקש . והסבה מזה הוא לפי שהחכם פארענהייט
התחיל למנות מנקודת הקרח המלאכת עד נקודת הכפור
ל"ב מעלות / אשר לא העלו החכמים אחרים בתוך
המנין / לכן יערך תמיד להוסיף או לגרוע המקום
הלו מן המנין .

ולדוגמא

ולדוגמא
קטן / אם
ערך מעלות

תועה

לבעלי

לחוקרי

לרופאים

לבורים

ואם אם

אחר מל

מפעליה

ודרכיה

שונות /

במאמץ

כמה

ייערך

ואף

ממדרגת

אחד

הממעי

המתקנת

דוג

רקחים

רפואה

או שר

כלי

וקבוצ

ובאקל

ואף

פ"ש

חכמי
שוועדי

ראמור

דעלי

פארענהרט

100	80	0	212
$82\frac{1}{2}\%$	$65\frac{1}{2}\%$	$26\frac{1}{2}\%$	180
$71\frac{1}{2}\%$	$56\frac{1}{2}\%$	$13\frac{1}{2}\%$	160
$54\frac{1}{2}\%$	$43\frac{1}{2}\%$	$68\frac{1}{2}\%$	130
$41\frac{1}{2}\%$	$32\frac{1}{2}\%$	$88\frac{1}{2}\%$	106
$28\frac{1}{2}\%$	$23\frac{1}{2}\%$	$106\frac{1}{2}\%$	84
$15\frac{1}{2}\%$	$12\frac{1}{2}\%$	$126\frac{1}{2}\%$	60
$8\frac{1}{2}\%$	$7\frac{1}{2}\%$	$136\frac{1}{2}\%$	48
0	0	150	32
$17\frac{1}{2}\%$	$14\frac{1}{2}\%$	$176\frac{1}{2}\%$	0

ולדנמא אליה פה לוח
קטן, אשר בו חמלא
ערך מעלות אלו כנגד
אלו.

תועלת הכלי הלו

רבה מאוד

לבעלי הכי"מיה /

לחוקרי הטבע /

לרופאים, לרקחים /

לכורמים, ולכל איש

ואיש אשר יתור ויחפוש

אחר מלפוני הטבע /

מסעליה סגולותיה

ודרכיה, ע"י נסיונות

שונות, לדעת על ידו

בזמאם וזדקדוק גדול

כמה מדרגות מהחוש

יטעך לחשבולה הוא, /

ואיך יתפעלו הגופים

ממדרגות שונות מהחוש /

אחד המרה ואחד

הממעט, להתיך

המתכות שונות, להמם

דונג, לרקוח מעשי

רקחים, להוציא מיץ

רפואה מעשנים, ירקיס

או שרשים, ולשער ע"י

כלי מודד החוש סינוי

ותכונות האויר במהוות

ובאקלימים שונים, /

ואיך יתקנו אלאהיהם

ע"י סינוי החוש הלו, /

כאשר

כאשר אינן פה לדומה איהו דברים אחדים אשר הורונו הנסיונות
ע"י מודד החוס • —

כבר ידענו כאשר יכול הכסף חי בתוך מודד החוס עד ל"ב
מעלות פארעהיטי / יורה על מדרגה ראשונה
מהקרח / כאשר הוא מצוי אלנו בהסתלת החורף / האויר
יהיה קר / ושכבת הטל יקפא לכפור / האדים העולים מן
הארץ יקפאו לשלג בתוך מדרגת קור האויר הלו / וגם מי
מקוה יתחיל לקפא ; וברדתו לשלושים מעלות יקפא החלב /
לכ"ח מעלות יקפא השמן / לכ"ה יקפא דם שיים וגדיים /
לעשרים יקפאו איהו מיני יינות חלושים • אולם הכסף חי לא
יקפא לקרח ולגשם מוזק כ"א אחרי הנמלו 380 מעלות תחת
נו"ל כאשר מצאו חוקרי הטבע צעיר פעטרסבורג במדינת
רוסלאנד בשנת תקי"ט ביום הקרח הנורא בנפול הכסף חי
עד עומק 43 מעלות תחת נו"ל / עשו תחבולה חדשה ועבדו
לננות כסף חי בתוך השלג מעורב עם שקוי סאלפטר
(סאלפטר גייסט) / ומצאו כי נפל הכסף חי עד 380
מעלות תחת נקודת הקרח המלאכה / ואז נקפא והי' למתכות
מוזק / וכאשר שברו הנננות ולקחו הכסף חי מתוך התערובות
הנ"ל עשו ממנו רקועי פחים ע"י הלמת הפטיש / אולם
אחרי עמדו בכמו שיעור כ' מינועין בתוך האויר הקר / נמס
במים ושב לטבעו הראשון וזו וגר • — וכאשר יעלה הכסף
חי צעת האדיב עד רוס מ"ח מעלות / יהיה האויר ממוזג
וממוזג בין קור וחום • בהסתלת חום הקיץ אלצנו יעלה
הכסף חי עד ששים מעלות / ושיעור חום הלו הוא היותר
בריא טוב וראוי לבריאת הגוף וזהו לכל נפש / ולכן ראוי
לבלתי נחמם החדרים בימות החורף יותר משיעור הנוכח או
לכל היותר עד ס"ו מעלות / וכשיעור הלו יערכו גם להסיק
בימות החורף בתי הלמח (גוועכס היינער) אשר בו ינוסו
אילני לימונים ופפוחי סי"גא וכדומה משאר אילנות אשר עיקר
גדולם בארצות החמות / לבלתי יווקו מקור החורף (שיין)
ראשית למודים 89 § (לימונים) ; וגם בחדרי החולים יזהרו
מאד לבלתי ייחס האויר בתוכו יותר משיעור הנוכח / כי אז
יחלש

יחלשנו ונאכלנו נעבר יוחר • — כאשר יחס האויר עד רוס
 ע"ב מעלות ירימו תולעי משי וישרנו מתוך הנילה • בארץ
 גרמאני לא יעלה הכסף חי באמצע הקיץ יותר מרוס פ"ד או
 פ"ח מעלות פארענהייטי / ומתפעלות חוס הלו תמס
 החמה • כאשר נטבול מודד החוס בחוק דס חס מצע"ח יעלה
 הכסף חי עד רוס ל"ו מעלות / ובשיעור הלו יעלה ג"כ הכסף
 חי כאשר נחממו תחת בית השחי / ומדרגת החוס הנ"ל יאטרך
 להוציא אפרוחים מביצת תרנגולים • וגם מרחלאות החמים לא
 יאות לבריאת הנוף ברבות חומס משיעור הנזכר / כאשר יעלה
 עד ק"ד מעלות יתוך חלב בקר / ובשיעור קט"ו מעלות חלב
 לבי ימס כמים • במים חמים כדאי שחיד סולדת בו יעלה הכסף
 חי עד רוס ק"ל מעלות / ובהגיע למדרגת ק"מ מעלות /
 ימס הדונג כמים / במדרגת ק"ס מעלות יתוך הזפת שחור /
 במדרגת ק"פ מעלות ירתיח יין יסודי לרוף (גרייניגטר וויין
 גייסט) / ובעלות רי"ב מעלות ירתיח מים חיים / ומי היס לא
 ירתיח כ"א במדרגת ר"ב מעלות ; במדרגת רל"ו מעלות ימס
 הגפרית / ובמדרגת רמ"ב ירתיח מי המפרים (שיידי וואסר) ;
 בדיל נקי ומווקק יתוך במדרגת ת"ח מעלות / עופרת יתוך
 במדרגת תק"מ מעלות / פֿיטריאל ירתיח במדרגת תקמ"ו
 מעלות ; כסף חי / שמן פשתים ושאר מיני שמנים לא
 ירתיחו כ"א במדרגת ת"ר מעלות •

ברוך לינרא •

תולדות הזמן

נודע נעמים אח אשר נהבוס במדינת ארפת בימים האלה /
 בקום קהל חכמים ונגונים שרים ורוונים ויחועדו יחד
 לבקר

לדקדק אחרי משפט מלכותם ותכונת עמם / אש שוב אש אין •
 ויהי במלחם כי דל עמם ואפס כסף גבוי המלכות / עד כי חלב
 הארץ זרים אכלו / נוסדו יחד לאמץ את כל חס למען חזן
 את המעוות / ולשום חקים ומשפטים חדשים בארצותם
 לגוייהם כפי אשר יסכימו במועצותם בועד הגדול אשר קראו
 בלשונם (מסאבאצ' נאלימאצ'ע) • ויהי ראשית משפטם להשוות
 דת וחירות כל אֲנָשִׁי אֲרָצָא / כעס ככהן כשר כעבד
 איש איש לפי גודל דקתו ועבודתו לעובת ריעיו / ולא יזכר
 עוד גדולת האפרתים המטילדים למשפחותיהם ומתנשאים על
 יתר העם ברום עינים ורחב לבב / ובקדנש הוות ואין בפיהם
 נכונה לעובת הכלל • השרים הישרים בלבנותם הרואים כי מזד
 הנריאה אין יתרון לאדם על זולתו כי אש מפנת חמתו ויושר
 לבבו / התחברו עמהם ברוח נדיבה / ויקשרו קשר לאשר
 ולקיים את כל אשר יכשר לעשות על מולא פי הוועד הגדול /
 ואת אשר יגור במועצותם • ואת לב העם העו אליהם וישאנו
 את מתניהם בנשק למען יעמדו לעובת העם נגד קמיו בכל עוו •
 ביום ה' א' תצוו אחרי בואם בנרית יחד אל בית מועדם
 כפל העם הסר למשמעת הוועד הגדול הוה / כלס תפשי מנן
 וזנה / על אנשי הנבא אשר למלך להביא גם אותם בנרית החדשה /
 וכל איש אשר מרה את פיו הכו לפי חרב • גם את בית השוהר
 הנקרא באסטיללע אשר היה מחתת כל ישר לבב ותועבת
 ישרים • התרינו עד היסוד בו ואסיריו שלחו חפשי ואת שר
 בית הסהר הרגו לפי חרב • ואחרי אשר היתה להם התשועה
 נתאספו יחד בבית מועדם ויבקשו מאת פני המלך יר"ה אשר
 ישב בוועד־הפאליע לבוא גם הוא אליהם לקיים את דברי הנרית
 על הפדות ועל הנאולה / לקרוא דבור לכל יושבי הארץ
 ולקבל עליו את החוקים והמשפטים אשר יחוקו נשיאי הוועד
 הגדול הוה אשר חזו מן העם • ויאל להם המלך •

ויהי כראות אחינו היהודים הדדים בעיר מלכות פארזין את
 היד הגדולה אשר אחזה דק ומשפט ופועלת טובה לכל
 אדם / באו גם המה בדברי חין ומלינה כקונים על ספר
 להודות לעושים ולבקש חסדס להם ולורעם • והמכתב הוה

(שיש)

בא לידנו בלשון צרפת , אמנם למען ישבע מתקו גם אנשי
בני עמנו אשר אין להם יד לקרות לזון העם הזה , העתקנוהו
הנה ללשון עבר , והיה גם הוא לאות לבני ישראל , כי בא
עת תקוה לאמור , אולי עונים יהיו הימים האחרונים מן
הראשונים לעדת ישראל המפורד ומפורד בין העמים , וכל ישר
לב ומשכיל בקרבו יברך אלהי ישראל ונשפחו יכבדו •

מ כ ת ב

שלוח לוועד ראשי העם במדינת צרפת

יום ד' ד' אלול תקמ"ט •

מאת

עדת היהודים הגרים בפאריז הבירה •

אדונים !

אנחנו העברים הגרים פה עיר מלכות פאריז ראינו מפעלות
דך ומשפט ילאו מקרב עדתכם הוועד הגדול ,
ראינו — וכן תמהנו , שמענו — וירא את שמכם • גם
היום הרהבנו בנפשנו עוז לאמור , זה החלם לעשות , לא
יבצר מהם להשקיף בעין פקוחה גם עלינו ועל מזבנו • יבוא
יום ונחמו גם לב עלינו , לקחת חלק בטובה , ולשנוע מפועל
ידכם הושט בארץ עקב חמתכם ; ונגש הנה להקריב לפני
הדרת יקרת וועדכם הרס תשואות חן ותודה על העוה אשר
תעדתו גם לנו ענדיכם ; ונעידה בכם היום כי דבקים אנחנו
בכם אחים כאחד אנשי עמכם !

מוררים אנחנו מעט על כי מועצות רשע עד היום הזה ,
נרדפנו מקהל , וכל אשר בשם ישראל יכנה אותנו ,
ידמה התקלם בנו , כי תועבה הוא לנו ; ואם יחד העינו
שכם לשאת עול ממלכה כאחד עמכם , ואם כפלים באו מועות
העבודה

(שִׁסָּה)

העבודה על כתפנו / נחדלי חגרת האדם נשארנו / בטובת
אין לנו חלק ונחלה • הביטו נא ! כן היה מלפני העם הזה במדינת
מלכותכם / כמוהו מלפני אחינו העברים בכל הארצות אשר
פזרו שמה • ובכל התלשלה אשר מלאחנו בכל עת ובכל שעה
לא נקחנו לקיים את חקי העם המושל כעבדים פרים למשמעת
אדוניים • סבלנו את כל מבלי פנות פה ללין ; נאחנו מקושר
רוחנו וקול רוננים לא הרמנו ; ועקת העם הזה וייללותיו
לא באה לאון גדולי ממלכתם / חסרנו כל ולא נקחנו דבר ;
אלה עשינו והחרשנו — ועתה נחנו נא / אם לא יענה בנו
מעללנו זה לאמר : לא טוב היותם מוריס מעם / ראויים
המה לפתוח לפניכם דרך תושיה באחד האדם •

ידענו נאמנה / (ונפשונו אותה מאד לחוק את האמון הלוה)
כי נדקתכם לא תחפזו חנה / ויושר לבכם לא
יוחיל עד בא נקשתנו תחלה לתת לאדם חלק ולהושינו
על כן משפטו אשר יעד לו בוראו ; כי לא הנדלתם בחוקותיכם
בין אדם לאדם ; גם עלינו נקרא שם אדם / ונמשפטו לא
נופל אנחנו מיתר האדם אשר על הארץ •

הן / אדוני הארץ ! המשפט הנעים הזה הנוצץ ממקור חקתכם
אשר חרצתם / יבטיח אותנו בלב נכון / כי לא נשכחנו
מאז עד עתה / כן שבתנו ביניכם מהיום והלאה • במלכה
הזאת ארץ מולדתנו נקראנו בשם אחיו הארץ / יען נקרא
שם אדם עלינו / ושם אחיו הארץ / יוריש לנו משפט האחווה
כאחד יושביה ; ינחיל לנו דת וחירות לעבוד בארץ להחיות בה
נפשנו כאחד תושביו / ומשפט איש איש מן הקבוץ אשר גם
כמונו כמוהם חלק לנו בו •

אבל למען לא תשלח עולתה ידיה לסלף דברי דרך מוצא
שפתים ; למען לא יביט איש עוד אל הלחץ והעונו
אשר הושלכנו בו עד הנה הרחק מאד מחברת האדם / לאמר :
לא טוב היות העם הזה בין אחיו הארץ ; למען יסור ההמון
(אשר לא ננקל! יעריך לב למעגל ישר) את המונות הכוזב והקלון
מעל לבו / אשר נורדנו בס מאו ונתרחקנו מקהלם / באמרם
זרים

זדים הם לנו / בכבודנו אל ייחדו ; באנו להתחנן מאתכם /
אדוני הארץ ! להוכיר דתכם אשר תעבירו בארצכם שם
ישראל מפורס / ובואת תקדישו בקרב עדתכם את שמו
ומשפט עדתנו בארץ .

ידעתם / אדוני הארץ ! כי בלב שלם קבלנו עלינו את חוקי
הארץ / ושמרנום בכל כחינו ; ידעתם כי גדלה
אהבתנו את המלך מאד ; ידעתם את לב עמנו כי רודף
שלום הוא ; שמעתם את האלה ואת דברי הברית אשר כרתנו
לעצמכם / להקדים כל טוב ידינו כחינו ונפשנו לעובדת הלאום
הזה ; כל זאת עמדה לנו להיות נכון לבבנו ונעומו / כי לא
לריוק ישובו תחנונינו מלפניכם / ונרחמים תקשיבו א בקשתינו .

תורת אבותינו אשר בדינו נדלת מתורת עמכם / ואנחנו
בכל לב נשמור את התורה הזאת אשר הנחילנו
אבותינו / לא נפיל ממנה דבר ; אבל האומץ הזה להדבק באהינו
ובתורתו יליץ בעדנו / כי נלכה מישרים גם בחוקי המדינה
ולא נמעלה את פי מלכנו . התורה הזאת היתה לעד היום
בהשבענו לשמור מצות המלך / והיא תנאנו לבבנו נפיר את
השבעה הזאת כל ימינו . אמן לבב איש עורב ערובה על תוס
דרכו / לא כן לבב איש בווה דרך אהיו . תורת אהינו תדריכנו
במשעול האמת כל ימי חיינו ; תהי מתב ליצר לבבנו אס יסעינו
מעשות זדק ; והנה אמונתנו זאת ערוכה בכל ושמורה אין
בה אפן נגף לוולתינו / אין במאונתנו דבר אשר ישבות שלות
והשקט הכלל ; ומדוע לא תבחרו אחס / אישי זדק ! באנשים
כמונו שומרי תורת אבותינו בכל לב / מאנשים בוני חקים
ומאות והולכים בשרירות לבס ?

ימים עברו יעידו על האותיות לאחור . מימינו לא השבתנו
מנוחת העם אשר אנו חונים בקרבנו / גם במעשינו
גם בעבודת האלהים אשר שמרנו כמשפעה ; כאשר היינו
עמכם עד הנה / כן נהיה עד אחרית הימים .

אך אחת הוגה לבנו בו חיי רוחנו / להיות לעובד הממלכה
ולהקדים לה את כל מאמצי כחנו / ובאלה לא יבצר ממנו

לעשות

(ש ע)

לעשות את כל אשר לאל ידיו ; לחרוף את נפשנו למוות ,
וללחוס נבד הקמים עליכם כאיש מאזרחי הארץ ; שם הושב
אשר תקראו עלינו יהיה לנו לעינים לבקש שלות הארץ כאחד
התושבים . נפשנו יודעת מאד כי כל יושבי ארץ יתנו לב יחד
לקבל עליהם עול החוק והמשפט אשר הושם על פי מחוקקיה ,
גם אנחנו כמוהם נשמע ונעשה את מולא פיכם כיהר עבדיכם
הארכתיים ; נסורה למשמעת וקניכם ושופטיכם אשר תתנו
בשעריכם , למען הולחת הכלל והלחנתו ; ולא נבקש עוד
מכם את משפט הבחירה לבחור לנו ראש מאחד שבטינו ,
כאשר היה לנו מימים ימימה .

הואיל / אדוני ! הואילו לקבל את תחנונו הזאת . ראו
כי מאז עבדכם את משפט בחירת מנהיגיהם ,
אך חק ומשפט מידכם יבקשון !

הואיל / להעלות לזכרון לפניכם את דברי הדת אשר כרתנו
וזאת האלה , להקדים בכל עת ו בכל שעה טובינו
כחינו ונפשינו , לתשועת העם הזה ותשועת מלכו !

הואיל / להשקיף על מזבנו בעין פקודה , הענידו קול
במחניכם והשמיעו באר היטב את אשר בלנכם
לטובתנו , למען ישמע עם הארץ , ולא עוד יהי שם ישראל
לחרפה ובוז אשר נבזינו בו זה ימים רבים !

אלה הדברים אשר ערכנו לפני הדרת יקרתכם , אדוני
הועד הגדול ! ואם קלרה מלידתנו זאת , ואפס ממנו
דובר לחות , אמרנו עונתכם ישא מדברותינו , ותמלאון את
מאויית נפשנו . אתם האנשים העומדים בפרץ , כחכם
וחסדכם ישיבו מלין , כי ברזון תקבלו את בקשתנו זאת
להיות עבדים לכם לסור למשמעתכם בכל לב ערוך ושומר אל
החוק אשר תקקתם לנו עמכם .

הנה / אם אנו עולים מזור השחת אשר נפלו בו אל מעלת יקרת
תושבי הארץ , ובתחכם לנו משפט אחוזה בארץ , הלא
עשיתם את אשר יאות לכם מפאת משפט ודק אשר חראתם ;
ואנחנו

(שיעא)

ואנחנו נקבל אותו כחסד ורחמים / ובהלל ושנח נודיעהו
 צדיקים / ואחינו העבדים בכל מקום מושגים ישמחו וישישו גם
 הם בעוננו / וכמונו ישאו קול תודה לכם • אחריכם יבואו
 גם יתר רוני הארץ לקרוא גם דרור להעבדים היושבים תחת
 שנתם • מתת אליהם היא לכם / אנשי חיל ! להשפיע מרוב
 חכמתכם ועוזתכם על כל עמי הארץ אשר ישמעון את פעלחכם
 ויכבדו לשמכם • מה רב טוב ונרבה האפון לאנשי חסד
 ואמת / אשר כפעל ידם הילכו את העם הנרדף הזה מקנאת
 צרים / וירימוהו למשפט האדם ואחיותו בארץ •

דאש המדברים	י"ג נאלרשמיר
סגן הראש	אברהם לאפעס לאנגוא
בורר	מ' ווייל
בורר	י' בנימין
בורר	י' פערנאנדעס
טובי	מורדכי לוי
טובי	אלעזר יעקב
טובי	טרענעללע
טובי	מורדכי אליה
טובי	יוסף פערעירא בראנדאן
טובי	בן דעלקאמפא

פארזי י"ט אלול

היום נהאספך יחד ראשי העם בחדר הגדול / המליץ הסופר
 לאחות הכהנים / הכתם האדון אבס גרעגאָאר
 בעד עמנו ודבר טוב למענו / להכניס אותנו נכרית
 כר ב 24 העם

(שעב)

העם / ולתת לנו חלק ונחלה כאורח הארץ • זכרה לו אלהי
לעונה ! הוא החכם אשר כנר כתב מכתב מיוחד לעונת עמנו
לתשובה על שאלת אקאדעמיו צעיר מעץ אשר שאלו : מה
לעשות להטיב את מצב ישראל ולהיטיר לפניהם הדרך לפעול
כפי כחם לעונת הכלל • זכרה לו ולהם אלהי לעונה ! ועל
השאלה הזאת השיב גם איש אחד מבני ישראל מתושבי פאריז /
הלא הוא החכם ר' האלקינדר איש פולניא אשר הוא בעת
ביבליאטעקאר למלך צרפת / הלא המה גופסיו שתייהם בלשון
צרפת • ועוד כלום להן תשובה שליטת מחכם אחר • ויהי כי
יענו שלשון צעירי חכמי אקדעמיו / ויחלקו להם סכום הכסף
אשר שמו החכמים הכלל למנה / למי אשר ישיב תשובה נכונה
על שאלתם • ואנחנו עומדים ומלפס לתשועת ה' / והאל
הטוב יגמור בעדנו •

מ כ ת ם

השתנות האדם •

כל יציר בארץ נאחד בסגולתו •
ועמו מתגודרת עדי אחריתו •
לב האריה המס כל ימם •
לב הארנבת מורך וגמם •
השועל כל ימיו מלא מרמור •
הכלב עובר בעליו בתמימות •
אך האדם לא ישאר במתכנתו
כל רגע ורגע יחליף מחשבתו •
ואם כן , תבונתו מה מועלת ?
הכי להיות נפשו מרעת משוללת ? —

(שֵׁעַ ג)

חיי האדם •

הילד אינגו יודע מאומה
הנער נערד חכמה ומזמה •
הבחור תשוקתו גדולה
האיש יוסף תחבולה •
הזקן רמיד יחרה •
השב כילד יורה •
בינה זאת הגבר !
אל תשכח את הקבר • —

סמים מובחרים •

שמוחה • מנוחה • ולב מרפא •
סוגרים הדלת בפני הרופא • —

הבטחון •

אם זולתי נתן ה' לי את החיים ;
גם הכרוני — זולתי ישלח משמים •

יוסף מטראפלאוויץ ?

בשורת ספרים חדשים

שמעוני אחי בהורי חמר העומדים על המשמרת
ללמוד נערי בני ישראל , שמעוני ושמע ה' איכם !

מאז אשר נתן ה' אלהים בלבי להורות נערי וילדי ישראל ,
וללמד ספר ולשון עברי , שמתי עיני ולבי כל הימים
על

(שיעור)

על דבר חנוך הילדים בענין הלמוד / לנרוד לי הדרך הטוב
והקצר / למען הקל מעלי ומעל תלמידי המשא הכבד הזה /
ולסער ממני את התלואה אשר לרוב המורים צני עמינו בגלל
הענין הזה • כי ראיתי כי לא טוב הדבר אשר המה עושים
בחנוך תלמידיהם בלמוד / ולא כשר הוא בעיני כל משכיל /
וקחת אשר יכלו ללכת מעגלות ונתיבות יושר / יסובו בארחות
עקלקלות / ויהי הלמוד להם לעורח ולמשא ולעמל כל היום /
ולשנים ולקוים בעיני תלמידיהם יעשו שניהם יחד ואין נחת
להם • והסבה לזאת אשמיעכם עתה •

הלוא ידעתם / אחי ! ידעתם המנהג אלנינו מן היום אשר
יכול הילד לנטף בשפתים תיבות ומלות בסדור / ילך
לבית הספר ללמוד אלל המורה תורת משה איש האלהים
מראשיתה ועד תכליתה • ומי בכם אחי וריעי אשר לא ידע
כי ספר התורה הזה / עמוק עמוק עד מאוד / ובו דברים
רבים סתומים וחתומים אשר לא יובנו בלתי עיון רב ופרוש
רחב / ונפרטית פרשת משפטים וספר תורת כהנים וזוהרים /
המלאים דינים ארוכים לא יכול האיש לבוא עד קצם אף אם
ירבה שנים לאין מספר • ואם כן אכזב אמרו נא איך יכול
הילד אשר לא ידע מימיו מלה אחת בלשון עברי הזאת / איך
יכול הילד הזה ללמוד מיד ספר הקודש הזה ? איך יגיע כח
הזוכר בנפש הילד הזה / עם דברים רבים ושונים ? כי מה
יזכור הילך תחלה / אם המלה בלשון העברי / אם המלה
בלשון תרגומו / אם קשור המלות / אם באור הדברים ?
ואם תאמרו באמת אנחנו לומדים עמם רק הדברים הקלים
בספר הזה / ופוסחים על הקשים ; לא כן אחי ! כי הבידו
נא לי פרשה אחת מתורת משה אשר אין בהם מקומות הנריכים
באור • ואיך לא תקוץ ותמאם נפש הילד בלמוד / בראותה
קוצר המשיב ועמוק המושב ? לאו וראו אם תרצו ללמוד לשון
אחת מלשונות העמים / ההסכן הסכנתם ללמוד בזאת ?
התוכלו ללמוד דרך דמיון לשון לאטיין מספרי ווירגיל או האראץ
ערס ידעתם בראשונה דרך הלשון ההוא / או ערס קראתם
בתחלה ספרים אחרים קלי הננה הכתובים בלשון ההיא ? הלא
תלאו

(שיעה)

תלמו ויטעפו עד מאוד ואין חפצכם בידכם יללית ! ואם
כואבת לכם , אף כי לילך קטן ורך בשנים אשר לא נסה ללכת
זאת , ואשר כל חשוקתו רק לדברים הממשיכים את לבו , לא
אל דברים חמורים וקשים הצריכים עיון רב .

גם חכמינו ז"ל ראו בעין שכלם הלך קושי הלמוד הזה ,
ולכן נתנו זמן רב , והוא חמש שנים , ללמוד המקרא
לבדו , כמו שאמרו במש' אבות בן חמש שנים למקרא בן עשר
שנים למשנה . וגם המה קבעו זמן הלמוד רק מבין חמש שנים
ומעלה , ולא כאשר אהבנו עושים עתה ללמד מהיום אשר
יטול הילד לדבר , כי כוונתם היתה , לחנכם מקודם בלמודים
קלים ולהביאם על ידם אל הספר הקדוש הזה פנימה . ולזה
כווננו במה שאמרו במקום אשר קטן הוודע לדבר , אביו מלמדו
תורה . השכילו זאת אחי ותראו כי כינים דברי ! ובלעדי
זאת יהיו שני המאמרים כסותרים .

ובגלל הדבר הזה רבו כמו רבו נאקוה האבות ואנחות
המורים . אלה יאמרו הנה עבר הקיץ כלה החורף
ובנינו הנה אתכם בנית הספר , ואין אחד מהם יודע מה ,
ובפרטית אם יהיו האבות נוגשים ואזנים במלמדים לאמור כלו
מעשיכם מדי שנוע בשנוע , כי בעיני האנשים האלה , המורה
כעבד קצין כספס יחשב , לא יחמולו ולא יחששו עליו אף אם
יבדן תחת משאו . ואלה יאמרו לא עלינו תלונותיכם כי אם
על בניכם אשר עשו עיניהם מהשכיל .

כל זאת ראיתי וקמתי לכבוד ה' ותורתו ולמען אהבת
נערי וילידי בני ישראל להוציא לאור אחר חב
האשיף ה"על ספר קטן ומעט הכמות לתועלת המלמדים
ולתועלת תלמידיהם ויקרא בשם מבוא הלמוד , כי על ידו
יביאו המורים את תלמידיהם אל הלמוד ביתה , ועל ידו יוכלו
ללמד ספר תורת משה בהשקט ובנחת , לא ייעפו ולא ייגעו ;
וכה יהיה משפטו .

א) יכלול הספר הזה ספורים ומעשיות מלוקטים מתורת
משה ומדברי הגבאים , הנאותים לידיעת הילד וממשיכים
את

(שִׁעוֹר)

אח לבו / וכחובים בלשון אח וקל / בלי ערבוז מלות נכריות
אשר לא מלשון עבר המה .

(ב) יכול חיה מליצות קטנות ויקרות / אשר יכלו לנעוץ
בקלות בנפש הילד ולשרוש בו . ועושים ללמד על ידם
מעט מתכונות הפעלים / ומתכונות השמות .

(ג) חזיג בסוף הספר קרבוט מן כל מלה קשה הנמצאת בזה
הספר לסועלת המורה / ולסועלת הילד / כאשר חודיע
זאת באר היטיב במבוא הספר (אין דער איינלייטונג)
בראות ה' . ושם חגוד איך יתנהג המורה עם הספר
הזה למען ישיכל וינליח !

(ד) מחיר ספר הזה יגיע לכל היותר חמשה גראשן / ויודפס
על נייר יפה מאוד / אחר חג האסיף הב' .

(ה) אחר כלות הדפוס אשלח הספר הזה ליד חיה ממיודעי
ואוהבי הנקונים בשמותם פה / ומהם יקנה איש ואיש
כאות נפשו וכרצונו .

ולבי נכון ונעוץ אם יתחילו המלמדים ללמוד עם ילדיהם
בספר הזה כשנה אחת כי אז ינליחו במאוד ללמד
אחר זה ספר תורת משה בלי עמל ויגיעה ; וגם הנערים ישיכלו
וירבו דעת ללמוד תורת משה בזמן קצר ובנפש חפזה / תחת
אשר למדו עד כה בזמן ארך ובנפש בחלת . וה' אלהים יהיה
בעזרי ויבחיני אל מחוץ חפזי . דברי אחיכם

אהרן בן הרופא הרבני מ' וואלף האללי ז"ל .

ואלה שמות האנשים אשר יטיבו עמי

לאסוק חתומים בעיריהם למוטבותם .

אלטנא	ר' חיים פאפפנהיים
אמשטרדאם	ר' שלמה פראג
ברעסלאוו	ר' יוזל ראטנאווע
דעסנא	ר' נואיר פֿירד

המבורג

(שיעור)

האמבורג	ר' היים ווירצבורג מברלין
הנובר	ר' פייבל בר"ו סניל
וויז	ר' פסח האללי
נאנסי	ר' זעליגמן פאפפנחיים
פירר	ר' שמואל דעממאלד
פראג	ר' אברהם לייב ליבשיין
פ"פ דמויין	ר' יעקב שטערן
קאסל	ר' לייב פופרט
קאפנהאגן	ר' שמועס נייאקירצן
קעניגסבערג	ר' מענדל ברעסלויא

מודעה

אחרי אשר נזרנו אומר לחלק עם המאסף כל שנה ושנה
 ציור אחד מאיס מכאור מחזיקו חרות עלי לוח נחוסת /
 אבל המניענו הכבוד זה כבר איזה שנים לקיים דבורנו / הנה
 באנו עתה כשים לחל ידנו לשמור את מולא שפתינו כשי ציורים
 נאים / מלאכת מהשגת אומן חכם ומכאור / האדון דניאל
 בערגר / לשנות מ"ח ומ"ט • האחד הוא ציור האלוף הקצין
 מוה' איצק ב"ר דניאל נר"ו / נשיא ארץ ישראל /
 מיסד ומנהיג חברת חינוך נערים / וחבר מנהיג לחברת
 שוחרי הטוב והתושיה • והשני הוא ציור האלוף והמרום
 מוה' דוד פרידלענדר נר"ו / מיסד חברת חנוך
 נערים / וחבר תורני לחברת שוחרי הטוב והתושיה •
 כל האנשים אשר נדנו את לבם לבוא על החתום על זה הספר /
 יקבלו שני הציורים הללו עם המאסף לחודש אלול משנה זו /
 עלי תשלומין • וכל מי הרוצה לקחתם מלבד הספר ישלם בעד
 כל אחד מהם שמונה גדולים מעות כרייסס / והיו נמלאים אל
 כל אחד מרעינו הנקונים בשמותם לעיל •

חברת שוחרי הטוב והתושיה •

לוח הטעות

צד	שורה	תחת	קרא
י"ב	י"ב	נחמה	נחמה
ע"ו	כ"ג	אל משתכר	משתכר אל
—	כ"ז	שרופות	שרופות
—	למ"ד	מלאכות	מלאכות
י"ח	כ"א	פריסן	פריסן
מ"ט	כ"ב	מושיכו	מושיכו
כ'	כ"ו	ז	/
כ"א	י"ח	כו	כנו
—	כ"ד	יגדו	יגדו
כ"ב	ט'	עטרת	עטרת
כ"ו	כ"ט	והנה	וגם
כ"ו	ז'	ולפי זה	הנה לפי זה
—	י"ו	ותכונתו	ותכונתו
כ"ח	ד'	דע	דעה
ל"ט	י"ו	באור	באר
ס"ו	י"ח	י	/
ע"א	י"ח	נכתוב	נספר יהודים
ע"ב	כ'	וימליכוהו	ויוליכוהו
—	כ"ט	נעריגילסאד	נעריגילסאד
—	ל"א	סיאנסארים	סיאקסארים
ז"ה	י"ג	עמדו	עמדנו
ז"ו	ב'	הכתל	החל
ז"ו	י"ב	יב' יא'א'ם	יב' יא'א'ם
—	—	יב' יא'א'ם	יב' יא'א'ם
ק"ב	י"ח	ועזה	ולוקה
—	כ"ו	כנאכר	כאכר
קכ"ה	—	היותי	היות
קכ"ו	ה'	אחר לא נירא	גשמת כי לא ברב עס ילחם לחם /
			כי ברב כח ואמין לב .

צד

קכ"ו

קכ"ה

קכ"ו

קכ"ח

קכ"ג

קכ"ד

קכ"ה

קכ"ט

ר"ע

ר"ח

ר"ב

ר"ג

ר"ד

ר"ה

קב"ו י"א אחר ופליט נשכחט ראה פלעי גם על רקתי
גם על גבות עיני ועל
לחי ועוד רבים מתחת
לצנדי המה יעידו על אומץ
לבי וחזקתי / כי נבע דמי
מהם כהקיר ביר מימיה ולא
שתי לבי למזור אך לרדוף
אויב ולהנקם מאורריך .

יאהבך	י"ו	—
אהלו	ד'	קס"ה
לבינס	י'	—
ישומס	י"ג	קס"ו
וינעהו	י"ו	—
יבאלוהו	י"ד	קס"ח
בש"ס	ו"ו	קע"ג
דנו	ה'	קע"ד
גרשו	ל"ג	קע"ה
לזאת	ל"ב	קע"ו
בעיני אנשי	ו'	קפ"פ
בני	כ"ה	קפ"ד
שמר	י"ב	קפ"ט
ותבוא	י"ג	ר"ט
דיאניווס	כ"ב	—
לא אהב לשכוך	כ"ג	רי"ח
לעירבון	ל"א	—
טימאלעאן	כ"ט	ר"כ
ונהפכה	ג'	רל"א
העשן	ל"א	רל"ג
ותכונת	ב'	ר"מ
סגולה	ה'	—
בחפרי	י"ג	רמ"ד
לכן	כ"ו	—
!	?	רמ"ה

צד	שורה	תחת	קרי
ר"ט	י"ט	לנו	לנו
רע"ב	כ"ז	זרם	זרם
רע"ד	י"א	בחפז	בחפז
רע"ה	ט"ו	בה	בה
—	כ"ג	כליל	וכליל
רע"ו	ט'	ירדמון	ירדמון
—	י"ד	וורוע רמא / ידיו	וורועות רמו ידיהן
—	כ"ו	רלון	רלון
רע"ח	י"ב	נחשב	נתיב
—	י"ו	כה	וכה
—	כ"ד	תלפת	תלפת
—	כ"ז	בגורי	בגורם
—	כ"ח	חסרו	חסיו
רע"ט	ד'	וידע זה	וידע עזה
ר"פ	י"ד	ולמנייהם	למנייהם
—	כ"ט	ויחנן ליו	ויחזו ליון
רפ"ג	ח'	ולתפוך	ולתפוח
רפ"ט	ב'	מאות אלף	מאות או אלף
רז"ד	י"ח	משחיתים	בנים משחיתים
רז"ה	י"ד	נרינגי	גרינגי
—	כ'	בסכה	בסכה
שי"א	כ"ח	שמה	שמה
שי"ב	י"ד	זרע	זרע
—	ט"ז	יושר	ושר
—	כ"ב	רלון	רלץ
שי"ד	ז'	מאבניהם	מאבניהם
—	י"ב	אבל בנים	אב לבנים
—	י"ז	ויסובב	ויסובב
—	כ'	עורת	עורדי
שט"ו	א'	בקרב	בקרב
—	ז'	אייר	אדר
שכ"ז	א'	דינגן גרעברן	דינגי גרעבר

צד	שורה	החת	קרא
שכ"ז	י"ב	ערמונטדי	ערמונטרי
שמ"א	ד'	דור	דבר
שנ"ב	ט'	וערוס	ערוס
שנ"ד	ב'	יען	יום פו
—	—	אל ראשך	עדית
—	—	גזר	בגזר
שנ"ה	—	לכנו	לכנו
—	י"ח	לכנו	לכנו
שנ"ו	ב'	יעמודו	יעמדו
שס"ב	י"ד	יתיר /	
—	—	אחר 180 נשפט /	

zu beben,
; daß er
u sagen;
Sinn des
sich als
auptidee

unreine
it, nach
. Herr
r zu der
em Verfe
verwirrt
aus dem
ob sein
ben Hy-
vorher-
t seiner
Herrn
enten
ist es
aus

e.